NEDERLANDSE
VERENIGING VOOR
BURGERZAKEN

Adres
Boerhaavelaan 14
2713 HX Zoetermeer

Kantoor 079 361 77 47
E-mail nvvb@nvvb.nl
Website www.nvvb.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de Minister - de heer P. Heerma
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Datum	**Onderwerp/ons kenmerk 2026-054**
31-08-2026	Zorg over invoeringstermijn Wetsvoorstel bijstand in het stemhokje (36 863)

Geachte heer Heerma,

Met belangstelling en instemming volgt de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel 'Verlenen van bijstand in het stemhokje' (Kamerstuk 36 863). Zoals reeds verwoord in onze gezamenlijke parlementaire inbrengbrief met de VNG van 4 juni 2026 voorafgaand aan het Tweede Kamerdebat, verwelkomt de NVVB de beoogde verruiming van de bijstand. Het toegankelijker maken van het verkiezingsproces voor bijvoorbeeld kiezers met een verstandelijke of psychische beperking en laaggeletterden is een waardevolle en noodzakelijke stap, het verkiezingsproces moet immers voor iedereen gelijkwaardig toegankelijk zijn.

Toch vraagt de NVVB dringend uw aandacht voor de haalbaarheid in de gemeentelijke praktijk. Gezien de huidige status van de behandeling in de Eerste Kamer wordt de resterende voorbereidingstijd richting de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen van maart 2027 uiterst krap. Vanuit de vereniging benadrukken wij dat onze zorg nadrukkelijk niet voortkomt uit onwil, maar voortvloeit uit de wens om deze belangrijke verandering goed, professioneel en zorgvuldig uit te voeren.

De krappe planning rond dit wetsvoorstel illustreert de noodzaak van het signaal dat de NVVB recent tijdens het Bestuurlijk Overleg heeft ingebracht: de noodzaak van een gesprek over reële en haalbare invoeringstermijnen. Om een ingrijpende verandering zorgvuldig te verankeren, is voldoende voorbereidingstijd een harde randvoorwaarde.

Bank NL86INGB0000491717
Btw NL806203845B01
Kvk 40482707

Deze uitdaging wordt bovendien versterkt doordat de invoering samenvalt met de gecombineerde Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen van maart 2027. De organisatie van deze dubbele verkiezingen vraagt qua logistiek, capaciteit en belasting van stembureauleden toch al veel van gemeenten. Het gelijktijdig introduceren van een nieuwe vorm van bijstand in het stemhokje verhoogt de toch al hoge druk op de uitvoering aanzienlijk. Met het oog op deze uitvoeringspraktijk vragen wij uw aandacht voor de volgende punten rondom de haalbaarheid en de latere evaluatie."

Uitvoerbaarheid in de praktijk

Het bieden van bijstand door een stembureaulid vraagt veel van de gemeentelijke verkiezingsorganisaties. Gemeenten moeten niet alleen hun werving aanpassen, maar vooral ook hun instructies en trainingen voor stembureauleden herzien. Stembureauleden krijgen een actieve rol in het stemhokje; zij moeten precies weten hoe zij neutraal, onafhankelijk en volgens het stemgeheim bijstand verlenen zonder de kiezer te beïnvloeden.
Om dit in de praktijk te laten slagen, zijn de volgende randvoorwaarden essentieel:

- Tijdige en heldere landelijke richtlijnen: Stembureauleden hebben behoefte aan duidelijke, eenduidige protocollen. Om deze richtlijnen tijdig te kunnen verwerken in de gemeentelijke opleidingsmodules en het instructiemateriaal, is het essentieel dat gemeenten ruim vóór de voorbereidingsperiode beschikken over definitieve regelgeving.
- Getrainde voorzitters en leden op het stembureau: De nieuwe werkwijze vergroot de complexiteit door het geïntroduceerde onderscheid in de wijze waarop bijstand wordt verleend. Stembureauleden moeten dit op een drukke verkiezingsdag foutloos en zonder discussie kunnen toepassen. Het kost tijd om voorzitters en leden hierop voldoende te instrueren en trainen middels rollenspellen.
- Duidelijkheid voor kiezers: Voor een zorgvuldige uitvoering is ook een tijdige en heldere publiekscampagne nodig, zodat kiezers vooraf weten welke hulp wel en niet is toegestaan in het stemhokje.
- Voldoende middelen voor scholing en werving: Het opleiden, instrueren en inzetten van stembureauleden die in het hokje bijstand gaan verlenen vraagt meer tijd en inzet van gemeenten. Om deze nieuwe taak zorgvuldig te kunnen organiseren, is het essentieel dat gemeenten tijdig beschikken over voldoende ondersteunende middelen en faciliteiten om de benodigde capaciteit te werven en op te leiden.

Wanneer wetgeving pas laat definitief wordt vastgesteld, komen gemeenten in tijdnood met het inrichten van hun wervings- en trainingsprocessen, die veelal al in het najaar van start gaan.

Evaluatie en monitoring

Gezien de krappe voorbereidingstijd en grote impact op kiezers en stembureauleden, pleit de NVVB direct na de verkiezingen van maart 2027 voor een grondige evaluatie van de gehele keten. Kernpunten hierbij zijn:

- Ervaringen van de kiezer: Voelden kiezers met een verstandelijke beperking of laaggeletterdheid zich goed ondersteund door stembureauleden? Leidde het verschil in hulpregels tussen lichamelijke en verstandelijke beperkingen tot onbegrip of verwarring in het stemhokje?
- Praktijk op het stembureau: Hoe ervaarden stembureauleden hun hulpverlenende rol en was de instructie toereikend om situaties professioneel af te handelen?
- Borging stemgeheim: Is het gelukt om neutraliteit en het stemgeheim consistent te handhaven zonder dat dit leidde tot vertraging of discussies?
- Financiën en uitvoeringskosten: Is de beschikbaar gestelde structurele compensatie in de praktijk toereikend gebleken voor de daadwerkelijke gemeentelijke kosten voor scholing, werving en capaciteit.

Door direct na de stembusgang van maart 2027 op deze integrale wijze te evalueren, krijgen we een eerlijk beeld van de uitwerking in de praktijk en kunnen de richtlijnen en communicatie voor toekomstige verkiezingen gericht worden aangescherpt.

Conclusie

De NVVB staat achter het doel van dit wetsvoorstel en denkt graag constructief mee over een geslaagde implementatie. Wij vragen u echter met klem rekening te houden met de operationele realiteit binnen gemeenten. Geef gemeenten zo snel mogelijk de benodigde helderheid en ondersteunende middelen, zodat stembureauleden hun taak zorgvuldig en met vertrouwen kunnen uitvoeren.

Wij gaan hierover graag op korte termijn met u of uw ambtenaren in gesprek.

Met vriendelijke groet,
Namens het bestuur van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken

Charlotte van der Ree
Voorzitter